

POSTANOWIENIE

30 sierpnia 2023 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Monika Koba

na posiedzeniu niejawnym 30 sierpnia 2023 r. w Warszawie
w sprawie z wniosku Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy
Państwowe Nadleśnictwo Łosie
z udziałem K.K., M.P., S.Ż., Z.K. i E.M.
o zasiedzenie nieruchomości,
na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne
Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie
od postanowienia Sądu Okręgowego w Nowym Sączu
z 28 kwietnia 2022 r., III Ca 534/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od skarżącego Skarbu Państwa – Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie na rzecz uczestników K.K., M.P. i S.Ż. kwotę 1350 (jeden tysiąc trzysta pięćdziesiąt) złotych wraz z odsetkami, w wysokości odsetek ustawowych za opóźnienie w spełnieniu świadczenia pieniężnego za czas po upływie tygodnia od dnia doręczenia skarżącemu postanowienia Sądu Najwyższego z 30 sierpnia 2023 r. - tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z 28 kwietnia 2022 r. Sąd Okręgowy w Nowym Sączu oddalił apelację wnioskodawcy Skarbu Państwa – Państwowe Gospodarstwo

Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie od postanowienia Sądu Rejonowego w G. z 21 maja 2021 r., którym oddalony został jego wniosek o zasiedzenie prawa własności nieruchomości szczegółowo opisanej we wniosku.

U podstaw rozstrzygnięcia Sądów *meriti* legło stwierdzenie, że nieruchomość została objęta w posiadanie przez Skarbu Państwa w złej wierze ramach akcji „W.” (1947 r.), a decyzją z 16 listopada 1959 r. została przejęta na Skarb Państwa z rażącym naruszeniem prawa. Bieg terminu jej zasiedzenia uległ jednak zawieszeniu do 30 grudnia 1989 r. (art. 121 pkt 4 w zw. z art. 175 k.c.).

Wdrożenie uprzednio przez osoby dotknięte przymusowymi przesiedleniami obrony swoich praw było bowiem iluzoryczne, mimo istnienia instytucji, które teoretycznie to umożliwiały, z uwagi na tryb pozbawienia własności i istniejącą wówczas praktykę stosowania prawa. Szans na odzyskanie nieruchomości nie miały w szczególności osoby, których nieruchomości – tak, jak to miało miejsce w okolicznościach sprawy - zostały rozdysponowane na rzecz Skarbu Państwa, w tym Lasów Państwowych. Stanu tego nie zmieniło wprowadzenie w 1980 r. sądownictwa administracyjnego, skoro istniejąca praktyka stosowania prawa nie pozwalała na skuteczne dochodzenie swoich praw przez osoby narodowości łemkowskiej. Podjęta przez (...) w 1953 r. próba odwiedzenia (...) i zorientowania się co do możliwości powrotu zakończyła się zatrzymaniem przez służby, przesłuchaniem i zakazem opowiadania w domu o tym zdarzeniu.

Nawet jednak, gdyby przyjąć, że stan zawieszenia biegu zasiedzenia istniał jedynie do 1980 r., to i tak nie ma podstaw do uwzględnienia wniosku, skoro bieg terminu zasiedzenia został przerwany przez wystąpienie 15 lutego 2006 r. o stwierdzenie nieważności decyzji o przejęciu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa, a gdyby prezentować pogląd, że prowadzenie tego rodzaju postępowania nie jest wystarczające do zawieszenia biegu terminu zawieszenia, to do przerwania takiego niewątpliwie doszło na skutek wystąpienia 26 października 2009 r. z pozwem o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez wnioskodawcę – Skarb Państwa – Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Łosie.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c.

Jego zdaniem istnieje potrzeba wykładni art. 121 pkt 4 w zw. z art. 175 k.c. (w poprzednim stanie prawnym art. 277 pkt 4 k.z., art. 109 pkt 4 Przepisów ogólnych prawa cywilnego w zw. z art. 53 Prawa rzeczowego i w zw. z art. XLI § 1 i 2 Przepisów wprowadzających kodeks cywilny), budzącego poważne wątpliwości i wywołującego rozbieżności w orzecznictwie sądów w zakresie stosowania tego unormowania w wypadku zawładnięcia nieruchomości przez Skarb Państwa w związku z akcją „W.”.

Uczestnicy K.K., M.P. i S.Ż. w odpowiedzi na skargę kasacyjną wnieśli o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na tym, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo że budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się

wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć. Nie istnieje przy tym potrzeba wykładni przepisów prawa, jeżeli Sąd Najwyższy zajął już stanowisko w kwestii wykładni przepisów i wyraził swój pogląd we wcześniejszych orzeczeniach, a nie zachodzą żadne okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu (zob. m. in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 marca 2015 r., I PK 4/15, niepubl.; z 23 kwietnia 2015 r., I CSK 691/14, niepubl.; i z dnia 12 grudnia 2008r., II PK 220/08, niepubl.).

Wątpliwości wykładnicze sformułowane przez skarżącego nie spełniają wyżej określonych wymogów. Przez rozbieżność w orzecznictwie sądów uzasadniającą przyjęcie skargi do rozpoznania należy bowiem rozumieć istnienie zróżnicowanych albo sprzecznych rozstrzygnięć w sprawach o takich samych lub podobnych stanach faktycznych, w których mają zastosowanie te same przepisy prawne, wyłożone lub zastosowane w sposób prowadzący do wydania odmiennych orzeczeń. Wielokierunkowość stosowania prawa oraz różnorodność orzecznictwa nie stanowią przyczyny kasacyjnej przewidzianej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 17 czerwca 2015 r., III CSK 59/15, OSNC 2016, nr 2, poz. 29 oraz z 2 lipca 2001 r., I PKN 70/01, PPIPS 2003, nr 6, s. 66).

Wskazywane przez skarżącego rozbieżności, które nie zostały precyzyjnie we wniosku zidentyfikowane - ilustrowane szeregiem orzeczeń przywołanych w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania - mają charakter pozorny. Wynikają one bowiem albo z przywołania spraw, które były rozstrzygane w dawnym orzecznictwie Sądu Najwyższego wydanym w innych warunkach ustrojowych, albo nie są związane z zawładnięciem nieruchomością przez Skarb Państwa w ramach akcji „W.”, albo dotyczą spraw, w których Skarb Państwa władał bezprawnie cały czas nieruchomością nie dysponując decyzją administracyjną o jej przejęciu na własność, albo spraw dotyczących nieruchomości, które nie zostały rozdysponowane po ich bezprawnym przejęciu na cele Skarbu Państwa. Oczywistym jest, że odmienne uwarunkowania faktyczne przekładają się na odmienne możliwości podejmowania przez uprawnionych możliwości ochrony swoich praw, co z natury rzeczy wpływa na odmienne określenie ustania terminu

zawieszenia biegu zasiedzenia. Skarżący nie formułuje w istocie wątpliwości wykładniczych lecz zarzuca Sądom *meriti* błędne zastosowanie tej instytucji w okolicznościach sprawy przyjmując – jak się wydaje – że mimo istnienia w obrocie prawnym decyzji administracyjnej o przejęciu nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa – uczestnicy mogli w istocie jeszcze przed 1980 r. podjąć czynności zmierzające do przerwania biegu terminu zasiedzenia.

Ponadto, problematyka zawieszenia biegu zasiedzenia w tego rodzaju sprawach była wielokrotnie przedmiotem orzeczeń Sądu Najwyższego i nie zachodzi potrzeba ponownej wypowiedzi Sądu Najwyższego w tym przedmiocie. Nie budzi wątpliwości dopuszczalność ujmowania przeszkód natury politycznej jako okoliczności, która - pod pewnymi warunkami - może być zrównana w skutkach z siłą wyższą (art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c.). Przeszkoda uniemożliwiająca z przyczyn uwarunkowanych politycznie rozpoczęcie lub powodująca zawieszenie biegu zasiedzenia powinna mieć charakter obiektywny, w tym znaczeniu, że chwilę jej powstania i ustania określają obiektywne okoliczności, niezależnie od zachowania osoby, którą dotknęła. Mogą być one związane z indywidualną sytuacją właściciela lub jego przynależnością do określonej grupy społecznej z czym związana była niemożność liczenia na skuteczność dochodzenia roszczenia w okresie istnienia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, a także niedostępność środków prawnych, które umożliwiłyby uprawnionemu efektywne dochodzenie swoich roszczeń przed sądami (zob. uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 26 października 2007 r., III CZP 30/07, OSNC 2008, nr 5, poz. 43 oraz postanowienia Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2017 r., II CSK 504/16, niepubl.; z 29 sierpnia 2013 r., I CSK 716/12, OSNC – ZD 2014/ D, poz. 66; z 29 października 2009 r., II CSK 169/09, niepubl.; z 30 października 2008, II CSK 241/08, OSNC- ZD 2010/A, poz. 2; i z 8 listopada 2006 r., III CSK 81/06, niepubl.).

Zagadnienie czy taki stan rzeczy miał miejsce, musi być jednak rozważona w okolicznościach konkretnej sprawy, co może prowadzić do różnych ocen. Bogactwo stanów faktycznych, implikujące niuansowanie oceny prawnej w zakresie przyjęcia, że doszło do zawieszenia biegu zasiedzenia i kiedy ten stan ustał, w tego rodzaju sprawach przez sądy powszechne, nie stanowi problemu prawnego powstałego na tle konkretnych przepisów prawa, których rozstrzygnięcie niezbędne dla sprawy,

stwarza realne i poważne trudności, przekraczające poziom występujący zwykle w przypadku każdego procesu decyzyjnego sądu orzekającego w konkretnej sprawie.

Sąd Najwyższy wyjaśniał także, że zawładnięcie nieruchomością przez Skarb Państwa w ramach akcji „W.” bez tytułu prawnego świadczy o objęciu nieruchomości w posiadanie w złej wierze, a okoliczności towarzyszące przymusowym przesiedleniom ludności z terenów objętych akcją „W.”, istniejące warunki ustrojowe i niedostępność środków prawnych oraz powszechna praktyka stosowania obowiązujących przepisów nie stwarzająca realnych szans na uzyskanie korzystnego dla uprawnionego rozstrzygnięcia mogą skutkować zawieszeniem biegu terminu zasiedzenia, który ustaje stosownie do konkretnych okoliczności sprawy (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z 12 maja 2017 r., III CSK 60/17, niepubl.; z 18 maja 2017 r., III CSK 221/16, niepubl.)

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego na rzecz uczestników K.K., M. P. i S.Ż. Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 520 § 3 oraz art. 98 § 1¹ k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 i art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. a także § 2 pkt 6 w zw. z § 5 pkt 1 i w zw. z § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r., poz. 1800, ze zm.).

[A.T.]

[ms]

